

Отримано: 25 квітня 2026 р.

Прорецензовано: 13 травня 2026 р.

Прийнято до друку: 18 травня 2026 р.

Email: olenakoneeva@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-5509-111X>

Email: o.r.havrylyuk@udu.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-1106-5079>

Researcher ID: KYP-3222-2024

DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30\(98\)-199-204](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30(98)-199-204)

Конєєва О. О., Гаврилюк О. Р. Унікальність авторських підписів до картин Марії Примаченко: синтаксичний аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2026. Вип. 30(98). С. 199–204.

УДК: 81'367:091.5]:75

Конєєва Олена Олексіївна,
старша викладачка,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Гаврилюк Оксана Романівна,
кандидатка філологічних наук, доцентка,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

УНІКАЛЬНІСТЬ АВТОРСЬКИХ ПІДПИСІВ ДО КАРТИН МАРІЇ ПРИМАЧЕНКО: СИНТАКСИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті здійснено комплексний аналіз синтаксичних особливостей авторських підписів до картин Марії Примаченко, з'ясовано їхню структурну організацію, функційне навантаження та роль у формуванні художнього задуму. Актуальність дослідження зумовлена потребою поглибленого вивчення мовної організації імажонімів, зокрема словосполучень, речень та міні-текстів, які функціонують у взаємодії з візуальним мистецьким образом і становлять важливий складник інтерпретації художнього твору.

У процесі дослідження встановлено, що підписи до картин характеризуються значною синтаксичною різноманітністю. У їхній структурі функціонують оніми-словосполучення, а також оніми-фрази, які представлені і простими реченнями різних типів (поширеними й непоширеними, ускладненими й неускладненими), і складними реченнями (складносурядними, складнопідрядними, безсполучниковими, а також конструкціями з різними типами синтаксичного зв'язку). Виявлено активне використання експресивних синтаксичних засобів, зокрема інверсії, парцеляції, еліпсису, що зумовлює динамічність і емоційну насиченість висловлення. Окрему увагу приділено аналізу мінітекстів, які слугують важливим доповненням до творчого задуму мисткині та є одним із виявів унікальності її багатогранного таланту. Проаналізовано структуру й засоби зв'язку між компонентами мінітекстів, які спрямовують глядача на певне осмислення художнього змісту, акцентуючи на морально-етичних або емоційних аспектах, моделюють мінісюжет, який доповнює статичний образ картини динамікою.

З'ясовано, що авторські підписи виконують не лише номінативну функцію, а й інтерпретаційну, оцінну та емоційно-експресивну. Вони поглиблюють зміст зображеного, розширюють асоціативне поле твору та відображають індивідуальне світобачення художниці. Отримані результати можуть бути використані в подальших дослідженнях синтаксису малих форм, а також у студіях, присвячених взаємодії вербального та візуального компонентів у мистецтві.

Ключові слова: Марія Примаченко, авторські підписи, імажоніми, синтаксис, синтаксична організація, типи речень, інверсія, парцеляція, еліпсис, мінітекст, інтерпретація художнього твору, взаємодія вербального і візуального.

Olena Konieieva,
Senior Lecturer,
Dragomanov Ukrainian State University
Oksana Havryliuk,
Candidate of philological sciences, Associate Professor,
Dragomanov Ukrainian State University

THE UNIQUENESS OF MARIA PRYMACHENKO'S SIGNATURES ON HER PAINTINGS: A SYNTAXICAL ANALYSIS

This article presents a comprehensive analysis of the syntactic features of Maria Prymachenko's captions for her paintings, elucidating their structural organization, functional significance, and role in shaping the artistic concept. The relevance of the study stems from the need for an in-depth examination of the linguistic organization of imagonyms, particularly word combinations, sentences, and mini-texts that function in interaction with the visual artistic image and constitute an important component of the interpretation of a work of art.

The study found that captions for paintings are characterized by significant syntactic diversity. Their structure includes onymic phrases as well as onymic sentences, which are represented by both simple sentences of various types (expanded and unexpanded, complex and uncomplicated) and complex sentences (coordinated, subordinate, non-conjunctive, as well as constructions with various types of syntactic connection). The active use of expressive syntactic devices, in particular inversion, paratactic structure, and ellipsis, was identified, which contributes to the dynamism and emotional richness of the utterance. Particular attention is paid to the analysis of mini-texts, which serve as an important complement to the artist's creative vision and are one of the manifestations of her multifaceted talent. The structure and means of connection between the components of the mini-texts are analyzed; these guide the viewer toward a specific interpretation of the artistic content, emphasizing moral-ethical or emotional aspects, and model a mini-plot that complements the static image of the painting with dynamism.

It has been established that the artist's captions perform not only a nominative function but also interpretive, evaluative, and emotionally expressive ones. They deepen the meaning of what is depicted, expand the work's associative field, and reflect the artist's individual worldview. The results obtained can be used in further studies of the syntax of small-scale works, as well as in studies devoted to the interaction of verbal and visual components in art.

Keywords: Maria Prymachenko, artist's signatures, imagonyms, syntax, syntactic organization, sentence types, inversion, paratactic structure, ellipsis, minitext, interpretation of a work of art, interaction of verbal and visual elements.

Постановка проблеми. У сучасному мовознавстві особливої актуальності набувають дослідження вербальних компонентів, що супроводжують твори образотворчого мистецтва, зокрема назв картин (імажонімів) й авторських підписів до них. Такі підписи виконують не лише номінативну функцію, а й слугують важливим засобом уточнення змісту зображеного, сприяють його інтерпретації та виділяють окремі смислові компоненти твору. У цьому аспекті цікавими є підписи до картин Марії Примаченко як унікальні елементи мистецького твору, позначені особливістю стилю й творчої манери художниці, а також впливом її своєрідної індивідуальності на формування образної системи картини. Попри значний інтерес до художньої спадщини мисткині, зокрема до її мовотворчості в підписах до картин, синтаксична організація мікротекстів, які їх супроводжують, досі не була предметом системного лінгвістичного аналізу.

Важливість досліджуваної проблеми полягає в необхідності комплексного осмислення синтаксичної будови авторських підписів як невід’ємного складника індивідуального стилю художниці. Особливої уваги потребує з’ясування того, як структурно-синтаксичні особливості мінітекстів, які супроводжують назви картин (типи речень, порядок слів, ступінь поширеності конструкцій, наявність ускладнювальних елементів), відображають індивідуальне світобачення авторки, її образне мислення та специфіку художнього наративу. Дослідження синтаксичного аспекту унікальних підписів Марії Примаченко є важливим також для розширення уявлень про функціонування синтаксичних одиниць в нетрадиційних текстових формах, у яких вербальний компонент взаємодіє з візуальним, оскільки дає змогу виявити механізми формування смислу в авторському мікротексті та його інтерпретаційний потенціал. Водночас вивчення синтаксичної будови підписів відкриває нові перспективи для розуміння художнього задуму Марії Примаченко, адже синтаксична будова її текстів є не лише засобом організації висловлювання, а й важливим інструментом вираження емоційності, експресії та символіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розроблення теоретичних засад вивчення імажонімів здійснила А. Романченко в статті “Імажоніми як репрезентанти мовної особистості Марії Примаченко” (Романченко, 2025). У роботі запропоновано класифікацію назв картин за типами значення, зокрема виокремлено прямі, метафоричні та перекладні номінації, що дає змогу простежити специфіку мовної репрезентації індивідуально-авторської картини світу художниці. Водночас синтаксична організація таких одиниць у цьому дослідженні не є предметом спеціального аналізу, що залишає простір для подальших наукових розвідок.

У ширшому контексті функціонування імажонімів у мистецькому дискурсі досліджено в праці Д. Козловської “Імажоніми українського авангарду: семантика, зв’язок із концептами мистецького дискурсу” (Козловська, 2025). Авторка визначає імажоніми як специфічні номінативні одиниці, що відзначаються високим ступенем символічності, і вказує на їхню багаторівневу семантичну структуру, простежуючи зв’язок “семантики мовних одиниць, уміщених у назви творів образотворчого мистецтва, з домінуючими концептами мистецького дискурсу” (Козловська, 2025: 91).

Вербальний компонент творчості Марії Примаченко проаналізовано в статті О. Конєєвої та О. Гаврилюк “Лексичні засоби вираження художнього задуму в авторських підписах і назвах картин Марії Примаченко” (Конєєва та Гаврилюк, 2025). У цій праці розглянуто лексико-семантичну організацію підписів, виявлено домінуючі іменникові структури, зокрема назв тварин і фантастичних істот, які “функціонують як мовні маркери її художнього світогляду, слугуючи інструментом глибшого розуміння образної системи її творів” (Конєєва та Гаврилюк, 2025: 314). Проте синтаксичний аспект не був предметом дослідження, що дає змогу продовжити й розширити аналіз вербальних компонентів, які супроводжують картини Марії Примаченко.

У статті “Українська імажонімія ХХ–ХХІ ст.” (Цілина, 2015) М. Цілина досліджує структурну й семантичну організацію власних назв творів образотворчого мистецтва, приділяючи також увагу афористичності й образності багатокомпонентних назв картин Марії Примаченко.

Інтерес для дослідників становить також праця С. П’ятаченка “Фольклорні джерела назв і підписів до картин Марії Примаченко” (П’ятаченко, 2020), у якій автор наголошує на генетичному зв’язку підписів із традиціями народної поезики, зокрема з пісенним фольклором і народним віршуванням. Такий підхід дає змогу трактувати підписи як синтаксично організовані мікротексти, що відтворюють ритмомелодіку та структурні моделі усної народної творчості.

Отже, огляд наукових праць засвідчує інтерес науковців до вивчення авторських підписів до картин у різних аспектах, проте синтаксичний рівень їх організації, зокрема у творчості Марії Примаченко, залишається недостатньо системно описаним. Наявні дослідження переважно зосереджені на лексико-семантичних, когнітивних та стилістичних характеристиках, що зумовлює актуальність аналізу синтаксичних особливостей авторських підписів до картин Марії Примаченко та визначає перспективність подальших наукових розвідок у цьому напрямі.

Метою дослідження є виявлення та аналіз синтаксичних особливостей авторських підписів до картин Марії Примаченко, з’ясування їхньої структурної організації, функційного навантаження та ролі у формуванні художнього задуму. Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**: 1) визначити основні типи синтаксичних конструкцій, представлених у підписах; 2) проаналізувати структурні особливості словосполучень, речень, мінітекстів; 3) дослідити функції синтаксичних засобів у реалізації авторського задуму художниці.

Виклад основного матеріалу. Творчість Марії Примаченко як визначної представниці українського наївного мистецтва становить унікальний феномен синтезу візуального та словесного способу осмислення дійсності. Римовані підписи до картин та “яскраві композиції творять цілісний тандем образотворчого та вербального мистецтва” (Собуцька, 2023: 120). Поціновувачі таланту мисткині захоплюються не лише її неповторними художніми творами, а й умінням Марії Примаченко виявити себе в унікальних підписах до картин, адже художні образи нерозривно пов’язані з естетичними й моральними цінностями народу, а також багатством його мови. Саме тому виникає гармонія між живописними образами та її римованими підписами-примовками. Особливу роль у цьому контексті відіграє синтаксична організація авторських підписів, що відображають специфіку стилю наїв, для якого характерними є простота структур, повторюваність, паралелізм і тяжіння до уснорозмовних форм. Марія Примаченко мала лише початкову освіту й у побуті вживала середньополіський говір, а тому в підписах до картин трапляються діалектизми й помилки. Приклади назв картин і підписів до них наведено або в авторському варіанті, або так, як подано в наукових та медійних джерелах, тобто в дещо виправленому варіанті, який відповідає сучасним правописним нормам.

Аналізуючи власні назви, зокрема ідеоніми, дослідники виокремлюють серед них артіоніми як один із різновидів назв творів мистецтва, а також імажоніми – власні назви творів образотворчого мистецтва (Торчинський, 2008: 216). Дослідження структури цих найменувань спрямоване на виявлення моделей їхнього формування, типів конструкцій, а також особливостей поєднання компонентів, що забезпечують їхню номінативну цілісність і функційну специфіку. М. Торчинський з погляду структури класифікує власні назви на три групи: прості, складні та складені, – зазначаючи, що до складених належать дво- і багатослівні власні назви, зокрема оніми-словосполучення, які можуть бути двокомпонентними чи багатокомпонентними, та оніми-фрази, які є простими або складними реченнями (Торчинський, 2009: 237–238).

Серед онімів-словосполучень, які використовує Марія Примаченко в підписах до картин, можна виокремити двокомпонентні підрядні конструкції з атрибутивними відношеннями із залежним узгоджуваним прикметником, наприклад: *“Допотопна мавпочка”*, *“Стародавній меншок”*, *“Морське чудо”*, *“Горохове чучело”*, *“Українське лошаико”*, *“Синій павич”* (Цифровий каталог, 2021). Також художниця використовує сурядні словосполучення з єднальними відношеннями, які складаються з двох іменників-назв зображуваних персонажів картин: *“Галя і козак”*, *“Ваня і Катя”*, *“Голуб і голубонька”*, *“Мавпочка і окуляри”*, *“Павич та крокодил”*, *“Соняшник та горох”* (Казковий живопис, 2019); *“Роман та Оксана”* (Цифровий каталог, 2021).

Широко представлені в підписах до картин Марії Примаченко оніми-фрази, які мають різну синтаксичну будову. Деякі з них функціонують як автономні мікротексти, що мають завершену семантико-синтаксичну структуру і водночас перебувають у тісному зв’язку з візуальним рядом. Зокрема в підписах простежуються непоширені речення, які формально є двоскладним простим реченням, однак їхня семантична насиченість значно ширша за формальну будову, адже дієслівний компонент виконує не лише предикативну функцію, а й актуалізує динамічний образ, змальований художницею, наприклад: *“Звір гуляє”*, *“Звірі судяться”*, *“Кінь стоїть сумує”*, *“Тигр сміється”*, *“Хлопець оре”* (Казковий живопис, 2019). Синтаксична простота конструкції поєднується з відкритістю інтерпретації зображуваного, оскільки відсутність другорядних членів, які поширюють речення, створює ефект узагальненості.

Однією з найтипівіших моделей є прості речення поширеної будови, у яких наявні атрибутивні, об’єктні та обставинні поширювачі. Це розповідні речення з прямим порядком слів, наприклад: *“Десятиного стогона живе 100 років у болоті на Поліссі”*, *“Мавпочка грає на сопілі”*, *“Дика бирка живе у індики”*, *“Дві пташки хочуть звити гніздечко у квіточках”*, *“Поліська красуня усім людям подобається”*, *“Під сонцем на морі чайка годує свою сім’ю”* (Цифровий каталог, 2021); *“Дарую українську паляницю всім людям на землі”*, *“Кум до куми телятко приніс”* (Казковий живопис, 2019). Таким конструкціям притаманна синтаксична прозорість та семантична простота, що є ознакою стилю наїв у мистецтві, який виражається і через вербальні засоби, даючи змогу глядачам увідповіднити побачене на картині із художнім задумом.

У деяких підписах до картин використано прикладковий компонент, наприклад: *“Дівчина-українка”*, *“Собака-красуня”*, *“Українські доярочки-шахтарочки”*, *“Казкова птиця-павич”* (Казковий живопис, 2019), *“Рослини-радоці”* (Цифровий каталог, 2021). Такі іменники-назви виконують своєрідну напівпредикативну функцію і можуть бути використані в ролі присудка (Рабчук, 2018: 67). У деяких назвах картин непоширена прикладка виконує власне атрибутивну функцію, наприклад: *“Левиця-красавиця усім левам нравиться”* (Пономаренко, 2022: 43), *“Бичок-третячок”*, *“Синички-весняночки несуть діткам співаночки”* (Цифровий каталог, 2021); *“Сороки-Білобоки”* (Казковий живопис, 2019). Такі різновиди означень дають простір для фантазії глядача, який може доміслити ситуацію, змальовану художницею, розгорнути її уявний опис відповідно до візуального ряду.

Окрему групу становлять еліптичні конструкції, у яких опущено один або кілька компонентів. Синтаксична неповнота компенсується образним рядом картини, об’єднуючи вербальний і візуальний аспект, що є унікальною ознакою творчого стилю Марії Примаченко, наприклад: *“Біля криниці”*, *“Букет хліборобам”*, *“Ведмеді на пасіці”*, *“Дівчина з козаком на прогулянці”*, *“Звірі в гостях у лева”*, *“Морська чайка у своєму гнізді”*, *“Три пауги на солдатській могилі”*, *“Чайки у човні”* (Казковий живопис, 2019); *“Маленький Шевченко біля маминої могили”* (Цифровий каталог, 2021). Еліipsis у підписах є художнім прийомом, що підсилює експресивність і художню глибину назв, зумовлює їхню лаконічність, поєднану з образною насиченістю. Пропуск окремих компонентів речення, передусім присудка, про що свідчить наявність обставинного або об’єктного поширювача, не порушує комунікативної завершеності висловлення, оскільки зміст легко відновити з контексту – і вербального, і візуального.

У підписах також простежуються прості ускладнені речення, зокрема з однорідними членами речення, наприклад: *“Українці пляшуть і хліб пахнуть”* (Цифровий каталог, 2021); *“Галочка літає, господаря шукає”*, *“Дівчина грає, парубка дожидає”*, *“Загнуздав Ваня змія за бороду та їде по городу”* (Казковий живопис, 2019). Така синтаксична модель створює ефект руху та багатоплановості образу. Однорідні присудки формують своєрідну ритмічну організацію висловлення, що зближує його з поетичним мовленням. Варто звернути увагу також на підписи зі звертаннями та спонукальною модальністю, наприклад: *“Цвіти, Цвіт-Україно, як їде до шлюбу дівчина. Будь щаслива і багата, і всім добрим людям рада”*, *“Постій, дівко, не йди швидко, дай коню води”* (Цифровий каталог, 2021); *“Роки мої молодії, прийдіть до мене в гості”* (Казковий живопис, 2019). Такі конструкції апелюють до адресата й водночас персоніфікують зображені об’єкти.

Іншою прикметною рисою авторських підписів Марії Примаченко є парцеляція, яка реалізується через розчленування цілісного висловлення на кілька структурно й інтонаційно відокремлених компонентів. Підписи часто сформульовані за допомогою коротких фраз, що функціонують як самостійні комунікативні одиниці, наприклад: *“Наші орли літають-літають, людям частя бажаять. А люди їм – щоб був на Землі Мир”*, *“Старий дід пас корову біля четвертого блоку і одягнув на корову капранові мішки. А вона травичку їсть і діда не слухається”* (Цифровий каталог, 2021); *“Четвертий реактор – пам’ять народу назавжди. А матерям – велика печаль”*, *“Ця птиця літає, свого сина шукає. А його ніде немає! Його тіло розлетілось по всій Україні”* (Пономаренко, 2022: 44–47). Парцеляція посилює експресивність, надає тексту своєрідної ритмічності, водночас сприяючи виділенню головних образів, які співвідносяться з візуальними акцентами художниці.

Варто відзначити також активне використання інверсії як засобу актуального членування речення, який передбачає зворотний порядок членів речення “через їхнє розташування (контактне чи дистантне) стосовно інших членів речення, з якими вони вступають у безпосередній граматичний зв’язок” (Арібжанова, 2019: 67). У підписах Марії Примаченко використано зміщення звичного порядку слів для семантичного підсилення образу, наприклад: *“Задумав ведмідь хліб орати”*,

“Леваха фізкультуру робить”, “Маруся кужіль пряла”, “Пішов боягуз на полювання”, “Як везли ріпку дід і баба” (Казковий живопис, 2019); “Павичка жде свого із космосу чоловічка” (Цифровий каталог, 2021). Інверсія не лише виконує експресивну функцію, а й відтворює інтонаційні моделі народного мовлення, де логічний наголос часто визначає структуру фрази, створюючи ефект динаміки та емоційної насиченості.

Однією з унікальних особливостей підписів до картин Марії Примаченко є використання складних речень різних типів (складносурядних, складнопідрядних, безсполучникових, складних речень із різними типами зв'язку), що є важливим чинником формування семантичної багатоплановості й образної насиченості творів мисткині. Синтаксична організація цих підписів дає змогу художниці розгортати думку, деталізувати зображуване й висловлювати свої ідеї не лише за допомогою візуальних засобів, а й через вербальний компонент, який супроводжує картини.

У складносурядних реченнях-підписах переважають протиставні відношення, які увиразнюють контрастність художнього бачення. Синтаксична структура таких підписів слугує засобом вираження внутрішньої суперечності образу, що є характерним для наївного мистецтва і для творчості Марії Примаченко зокрема, наприклад: “*Льон цвіте, а дівчина заміж іде*”, “*Мільярд років пройшло, а таких мавп не було*” (Казковий живопис, 2019); “*Ведмедиця з малюком на курортах, а ведмідь удома лапу ссе із горя...*” (Цифровий каталог, 2021); “*Звір: надворі 32 градуси спеки, а він одягнув шубу і валянки – і сам із себе сміється*” (Пономаренко, 2022: 42).

Складнопідрядні речення в підписах до картин художниці є важливим засобом смислової деталізації та внутрішнього розгортання образу, поєднуючи лаконізм висловлення з його змістовою насиченістю. Вони дають змогу авторці не лише назвати зображуване, а й уточнити, з'ясувати певні особливості, ознаки, мотиви дії або обставини існування в художньому світі за допомогою складнопідрядних речень з підрядними з'ясувальними, присубстантивно-атрибутивними та обставинними, наприклад: “*Ой, не знає чоловік, як жонці угодити*” (Казковий живопис, 2019); “*Сторож ріпок поки постереже, то всі рознесе*”, “*Ця птиця ходить, не літає, людям у Новому році щастя бажає, щоб був мир*”, “*Дарую птахи і маки, щоб не були люди гуляки, а землю пахали, дітей кохали...*”, “*Поліська красуня іде на полювання, бо діток багато має*”, “*Український перець хоч гіркий, але проте усюди й повсюди він на столі побуває й усім здоров'я дає*” (Цифровий каталог, 2021); “*Чуліндра радіє, що уродила хороша морква, красна-прекрасна*” (Пономаренко, 2022: 43). Складнопідрядні речення в підписах Марії Примаченко сприяють конкретизації образів, забезпечують цілісність висловлення, поглиблюють зв'язок між словесним і візуальним компонентами художнього твору.

Частина підписів до картин є безсполучниковими складними реченнями та конструкціями з різними типами зв'язку. Безсполучниковим складним реченням властиві передусім стислість і експресивність, адже смислові зв'язки в таких конструкціях виражено не формально, а інтонаційно та контекстуально, що надає висловленню природності й наближає його до уснопоетичного мовлення, наприклад: “*Льон цвіте, козак до дівчини іде*” (Казковий живопис, 2019); “*Осінь іде на рябому коні: листя опадає – людям радість попадає*” (Цифровий каталог, 2021). Однією з ознак, які притаманні таким реченням, є паралелізм і певна ритмізація. Це наближає їх до жанрів української народної творчості, що також є своєрідною ознакою мистецького стилю Марії Примаченко. Водночас у підписах використано конструкції, які відзначаються більшою структурною складністю, співвідносячись із візуальною композицією творів. Такими є речення з різними типами зв'язку, які характеризуються багатоконтактністю, структурною неоднотипністю, а також за допомогою них мовці виражають найскладніші думки, витвори мовленнєвої творчості (Дудик, 2010: 310). Наприклад: “*Звір сміється, що квіточки цвітуть: хлопці у Армію йдуть, а дівчата проводжають і їм щастя бажають*”; “*Ваня зловив змія і загнуждав, і повів у звіринець: там буде йому притулок – будуть люди дивитися, а Ваня буде гордитися*”; “*Сидить Валерикова мати коло хати, дивиться на синові слідочки, що покинув пам'ять у садочку, сидить – руки простягає, а синочка немає*”, “*Стародавнє дерево росло на Вкраїні, на широкій долині, де паслися Шевченкові бирки, а у нього на колінах дірки були, отак пан дивився*” (Цифровий каталог, 2021).

Авторські підписи до картин Марії Примаченко є унікальним явищем також завдяки тому, що художниця майстерно створювала своєрідні мінітексти, які слугують важливим доповненням до творчого задуму мисткині. Вони є особливими синтаксично й семантично цілісними утвореннями, що поєднують ознаки підпису, висловлення й мініповіді. Такі мінітексти зазвичай складаються з двох і більше взаємопов'язаних речень і характеризуються завершеністю змісту, внутрішньою зв'язністю й виразною образністю. Їхньою визначальною рисою є лаконізм у поєднанні з високою інформативною насиченістю: авторка моделює цілісну ситуацію, дає характеристику персонажам і передає певну настанову, яка співвідноситься з візуальним образом картини. Наприклад: “*Дарую тим, котрі у білих халатах спасають людей: не гребують ними, а спасають. Бажаю їм щастя*” (Цифровий каталог, 2021); “*А я гусей пасу. Чую – «чигирк», – це крокодил під сорочку. Дивлюсь – верба схилилася, в вербі крокодил. А біля крокодила – мартишка, жінка його. Він – у нірку, а вона – на вербі. Отак, коли за звіра заміж підеш – у нього – своє, а в тебе – своє*”; “*Зорі дарую жінкам, що залишилися одні. Пусть вони не забувають роки молоді, що їх покрала війна. Будь проклята вона!*”; “*Як у Чорнобилі було горе з 4-м блоком, дід корову пасе там. Захищає від радіації, обмотав роги і ноги і навіть хвоста, а корова травичку кушає – нікого не слухає. От такий дід*” (Пономаренко, 2022: 42, 43, 47). Мінітексти в підписах до картин Марії Примаченко спрямовують глядача на певне осмислення художнього змісту, акцентуючи на морально-етичних або емоційних аспектах, моделюють мінісюжет, який доповнює статичний образ картини динамікою. Між компонентами мінітекстів є передусім семантичний зв'язок, єдність змісту, а також зв'язок, який встановлюється за допомогою лексичних, морфологічних, синтаксичних та ритмомелодійних засобів (Шульжук, 2004: 373). Лексичними засобами є, зокрема, повторення слів (*Україна – Вкраїна, крокодил – крокодил, корова – корова*), уживання особових займенників, співвідносних з іменниками в попередньому реченні (*людей – ними; крокодил – він; мартишка, жінка – вона; війна – вона*). Також речення в мінітекстах пов'язані морфологічними засобами, а саме за допомогою видочасових і способових форм дієслів-присудків (*дарую, спасають, не гребують, бажаю*), які у формі теперішнього часу недоконаного виду створюють відчуття постійної тривалості дії під час ситуації, описаної авторкою. Синтаксична організація мінітекстів, їхня ритмомелодика й образність підсилюють емоційний вплив твору, забезпечуючи цілісність художнього сприйняття і поглиблюючи розкриття авторського задуму. Часто мінітекст закінчується реченням із повчальним змістом, який є своєрідним висновком із зображеної ситуації, висловлюючи настанову щодо розуміння сюжету картини.

Висновки. Дослідження синтаксичного аспекту авторських підписів до картин Марії Примаченко дало змогу з'ясувати, що вони становлять самобутній феномен, у якому органічно поєднуються художньо-образне мислення та специфічна синтаксична організація висловлення. Синтаксичні особливості цих підписів характеризуються використанням онімів-словосполучень та онімів-фраз, зокрема різних типів речень – простих і складних, що забезпечує гнучкість і виразність авторського мовлення. Синтаксичні засоби, а саме інверсія, парцеляція, еліipsis, а також використання наближених до фольклорної традиції конструкцій, відіграють важливу роль у формуванні експресивності підписів, які виконують не лише номінативну, а й інтерпретаційну та оцінну функції, утворюючи своєрідні мінітексти, у яких вербалізується авторське бачення світу. Їхня синтаксична організація відзначається тяжінням до народнопоетичної традиції, що зумовлює унікальність підписів до мистецьких робіт у контексті художньої культури. Отже, синтаксичний аспект авторських підписів до картин Марії Примаченко є важливим чинником розкриття їхньої семантики та художньої своєрідності, а також перспективним напрямом подальших лінгвістичних досліджень, зокрема в межах вивчення взаємодії вербального й візуального компонентів мистецького твору.

Література:

1. Арібжанова І. Інверсія як поняття комунікативної граматики. *Українське мовознавство*. 2019. № 1(49), С. 62–83. DOI: 10.17721/um/49(2019).62-83.
2. Дудик П. С. Синтаксис української мови. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 384 с.
3. Казковий живопис Марії Примаченко: бібліограф. список / Миколаївська обл. б-ка для дітей ім. В. О. Лягіна; уклад. В. Є. Щербак. Миколаїв, 2019. 32 с. URL: <https://surl.li/wqfffs> (дата звернення: 23.04.2026).
4. Козловська Д. В. Імажоніми українського авангарду: семантика, зв'язок з концептами мистецького дискурсу. *Наукові записки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки*. 2025. № 2 (213). С. 90–97. DOI: 10.32782/2522-4077-2025-213-11.
5. Конєєва О. О., Гаврилюк О. Р. Лексичні засоби вираження художнього задуму в авторських підписах і назвах картин Марії Примаченко. *Культурологічний альманах*. Вип. № 3 (15). 2025. С. 309–317. DOI: 10.31392/cult.alm.2025.3.38.
6. Пономаренко О. Справдешні чудовиська Марії Примаченко. *Світогляд*. 2022. № 3 (95). С. 41–49. URL: <https://surl.li/zufxjz> (дата звернення: 23.04.2026).
7. П'ятаченко С. Фольклорні джерела назв і підписів до картин Марії Примаченко. *Virtus. Scientific Journal*. 2020. № 44. С. 204–207. URL: <https://surl.li/dznwgh> (дата звернення: 22.04.2026).
8. Рабчук І. Співвідношення понять “прикладка” і “присудок” у лінгвістичній науці. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2018. № 18. С. 63–74. DOI: 10.31812/filstd.v18i0.2128.
9. Романченко А. П. Імажоніми як репрезентанти мовної особистості Марії Примаченко. *Записки з українського мовознавства : зб. наук. пр.* Одеса, 2025. Вип. 32. С. 76–87. DOI: 10.18524/2414-0627.2025.32.337340.
10. Собуцька Л. А. Сміливість – бути геніальною Марією Примаченко. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2023. № 2. С. 121–29. DOI: 10.32782/2522-4077-2023-2.15.
11. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: монографія / М. М. Торчинський; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Хмельницький : Авіст, 2008. 550 с. URL: <https://elar.khmn.edu.ua/items/9a7b7670-1992-4fe0-ae09-558031414433> (дата звернення: 20.04.2026).
12. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Ч. 2 : Функціонування власних назв : монографія / М. М. Торчинський. Хмельницький : ХНУ, 2009. 394 с. URL: <https://elar.khmn.edu.ua/handle/123456789/4384> (дата звернення: 19.04.2026).
13. Цифровий каталог робіт Марії Примаченко у фонді Національного музею Тараса Шевченка. 2021. URL: <https://surl.li/warujl> (дата звернення: 23.04.2026).
14. Цілина М. М. Українська імажонімія ХХ–ХХІ ст. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”*. Серія : Філологічна. 2015. Вип. 58. С. 282–285. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_58_108. (дата звернення: 22.04.2026).
15. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 408 с.

References:

1. Aribzhanova, I. (2019). Inversiya yak ponyattya komunikativnoy gramatyky [Inversion as a Concept in Communicative Grammar]. *Ukrayins'ke movoznavstvo*, 1(49), 62–83. [https://doi.org/10.17721/um/49\(2019\).62-83](https://doi.org/10.17721/um/49(2019).62-83) [in Ukrainian].
2. Dudyk, P. S. (2010). *Syntaksys ukrayins'koyi movy [Syntax of the Ukrainian Language]*. Kyiv: Akademiya. 384 s. [in Ukrainian].
3. Kazkovyy zhuyovys Maryi Prymachenko (2019). In Bibliograf. Spysok [Maria Prymachenko's Fairy-Tale Paintings: A Bibliographic List] (Ed.) V. Ye. Shcherbak. Mykolayiv. 32 s. <https://surl.li/wqfffs> [in Ukrainian].
4. Kozlov'ska, D. V. (2025). Imazhonimy ukrayins'koho avanhardu: semantyka, zv'yazok z kontseptamy mystets'koho dyskursu [Imagonyms of the Ukrainian Avant-Garde: Semantics and Connections to Concepts in Artistic Discourse]. *Naukovi zapysky Tsentral'noukrayins'koho derzhavnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Seriya: Filolohichni nauky*, 2 (213), 90–97. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-213-11> [in Ukrainian].
5. Konieieva, O. O. & Havryliuk, O. R. (2025). Leksychni zasoby vyrazhennya khudozhn'oho zadumu v avtors'kykh pidpysakh i nazvakh kartyn Mariyi Prymachenko [Lexical means of expressing artistic intent in the author's signatures and titles of Maria Primachenko's paintings]. *Kul'turolohiichnyy al'manakh*, 3 (15), 309–317. <https://doi.org/https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.3.38> [in Ukrainian].
6. Ponomarenko, O. (2022). Spravedshni chudovys'ka Mariyi Prymachenko. *Svitohlyad*, 3 (95), 41–49. <https://surl.li/zufxjz> [in Ukrainian].
7. P'yatachenko, S. (2020). Fol'klorni dzherela nazv i pidpysiv do kartyn Mariyi Prymachenko. *Virtus. Scientific Journal*, 44, 204–207. <https://surl.li/dznwgh> [in Ukrainian].
8. Rabchuk, I. (2018). Spivvidnoshennya ponyat' “prykładka” i “prysudok” u lnhvistychnyi nautsi [The Relationship Between the Concepts of “Attribute” and “Predicate” in Linguistics]. *Filolohichni studiyi: Naukovyy visnyk Kryvoriz'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, 18, 63–74. doi: 10.31812/filstd.v18i0.2128 [in Ukrainian].
9. Romanchenko, A. P. (2025). Imazhonimy yak reprezentanty movnoyi osobystosti Mariyi Prymachenko [Imagonyms as Expressions of Maria Prymachenko's Linguistic Identity]. *Zapysky z ukrayins'koho movoznavstva : zb. nauk. pr.*, 32, 76–87. <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2025.32.337340> [in Ukrainian].
10. Sobuts'ka, L. A. (2023). Smilyvist' – buty henial'noyu Mariyeyu Prymachenko [Courage: To Be the Brilliant Maria Prymachenko]. *Ukrayins'kyy mystetstvoznavechyy dyskurs*, 2, 121–29. <https://doi.org/10.32782/uad.2023.2.15> [in Ukrainian].
11. Torchyn's'kyi, M. M. (2023). *Struktura onimnoho prostoru ukrayins'koyi movy: monohrafiya [The Structure of the Onomastic Space of the Ukrainian Language: A Monograph]*. Khmel'nyts'kyi: Avist. 550 s. <https://elar.khmn.edu.ua/items/9a7b7670-1992-4fe0-ae09-558031414433> [in Ukrainian].

12. Torchyns'kyi, M. M. (2009). *Struktura onimnoho prostoru ukrayins'koyi movy. Ch. 2 : Funktsionuvannya vlasnykh nazv : monohrafiya* [The Structure of the Proper Noun Space in the Ukrainian Language. Part 2: The Functioning of Proper Names: A Monograph]. Khmel'nyts'kyi: KhNU. 394 s. <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/4384> [in Ukrainian].
13. Tsyfrovyi kataloh robit Mariyi Prymachenko u fondi Natsional'noho muzeyu Tarasa Shevchenka (2021). [Digital catalog of works by Maria Prymachenko in the collection of the Taras Shevchenko National Museum]. <https://surl.li/waruj1> [in Ukrainian].
14. Tsilyna, M. M. (2015). Ukrayins'ka imazhonimiya XX–XXI st. [Ukrainian Imaginarium of the 20th–21st Centuries]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiya". Seriya: Filolohichna*, 58, 282–285. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_58_108 [in Ukrainian].
15. Shul'zhuk, K. F. (2004). *Syntaksys ukrayins'koyi movy* [Syntax of the Ukrainian Language]. Kyiv: Akademiya. 408 s. [in Ukrainian].